

- International Journal of Research and Theory*, vol. 2, no. 2 (2000): 135-158.
DOI: <https://doi.org/10.1080/14719030000000007>
[Legal Act of Ukraine] (2013). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
- Mashchenko, M. A. et al. "Rol investytsiino-innovatsiinoi polityky v umovakh formuvannia tsyrkuliarnoi ekonomiky" [The Role of Investment and Innovation Policy in the Conditions of Forming the Circular Economy]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 7, no. 3 (2022): 54-60.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-3-7>
- Parkhomenko-Kutsevil, O. I. "Informatsiina vidkrytyi systemy publichnoho upravlinnia yak osnova za bezpechennia natsionalnoi bezpeky" [Information Openness of the Public Administration System as a Basis for Ensuring National Security]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, no. 3 (2020): 195-203.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3\(5\)-195-203](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-3(5)-195-203)

- Putera, P. B. et al. "Policy Dynamics in Contemporary Public Administration Studies: A Conceptual Analysis". *Public Policy and Administration*, vol. 22, no. 1 (2023): 74-90.
DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ppa.22.1.31435>
- Romaniuk, M. D., Suduk, N. V., and Bushynskiy, Ye. V. "Model otsiniuvannia investytsiinoi skladovoi bezpeky rozvytku rehioniv Ukrainy" [Model of Evaluation of Investment Component Security of Development of Regions of Ukraine]. *Naukovi perspektyvy*, no. 3 (2022): 105-120.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3\(21\)-105-120](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3(21)-105-120)
- Zahurska-Antoniuk, V. "Natsionalna bezpeka ta publichne upravlinnia" [National Security and Public Administration]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 66, no. 5 (2020): 187-193.
DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.187

УДК 330.3
JEL: E23; E24; O15
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-50-56>

ПРЯМІ ТА НЕПРЯМІ ЗБИТКИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ, СПРИЧИНЕНІ ВОЄННИМИ ДІЯМИ

©2024 САМБОРСЬКА О. Ю., МАТЕРИНСЬКА О. А.

УДК 330.3
JEL: E23; E24; O15

Самборська О. Ю., Материнська О. А. Прямі та непрямі збитки економіки України, спричинені воєнними діями

У статті проведено дослідження часткової чи повної руйнації провідних і бюджетоутворювальних галузей економіки країни, пошкоджень відомих на весь світ підприємств; прораховано збитки на національному рівні окремих секторів економіки внаслідок воєнних дій на території України. Особливу увагу приділено зменшенню чисельності населення країни, міграції працездатного населення, втраті сукупного доходу сімейних домогосподарств. Визначено показник бідності населення за час воєнних дій. Оприлюднено кількість громадян України, які перетнули кордон в обох напрямках через війну. Проведено оцінювання прямих збитків і руйнувань, пошкоджень об'єктів громадського сектора, соціальних об'єктів та установ, закладів освіти, науки й охорони здоров'я, адміністративних будівель. У дослідженні зазначено, що руйнування складських приміщень для зберігання сільськогосподарської продукції, порушені логістичні зв'язки, цілковита втрата можливості доступу до пільгових умов кредитування сільськогосподарських виробників спричинило порушення умов контракту реалізації сировини та готової продукції на експорт, штучне зростання собівартості товару через підняття плати за електроенергію, а втрата посівних площ і територій через мінування спричинило зменшення кількості вирощеної сировини та навіть втрату окремих галузей в областях. Результати дослідження демонструють, що воєнні дії, які тривають досі, спричинили значний тиск на тваринництво, навіть подекуди його цілковиту втрату на окупованих територіях. Порушено питання вибору оптимального напрямку збереження та використання трудового потенціалу України, відновлення провідних галузей і секторів економіки задля розвитку та підняття економіки загалом.

Ключові слова: збитки, воєнні дії, активи, міграція, галузь, потенціал, розвиток.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Самборська Оксана Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічно-правових дисциплін, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: Super_oksana30@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1911-9138>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-1410-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203753053>

Материнська Ольга Андріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фундаментальних та приватно-правових дисциплін, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна)

E-mail: olga.materynska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5966-7676>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JXM-2663-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58860716200>

Samborska O. Yu., Materynska O. A. The Direct and Indirect Losses to Ukraine's Economy Caused by Hostilities

The article studies the partial or complete destruction of the leading and budget-forming sectors of the country's economy, damage to world-famous enterprises; losses at the national level of certain sectors of the economy as a result of hostilities on the territory of Ukraine are calculated. Particular attention is paid to the decrease in the country's population, migration of the able-bodied population, and the loss of total income of family households. The indicator of poverty of the population during the war is determined. The number of Ukrainian citizens who crossed the border in both directions due to the ongoing war has been made public. An assessment of direct losses and destruction, damage to public sector facilities, social facilities and institutions, educational, scientific and health care institutions, and administrative buildings was carried out. The study notes that the destruction of warehouses for storage of agricultural products, disrupted logistical links, the complete loss of access to preferential lending conditions for agricultural producers led to a violation of the terms of the contract for the sale of raw materials and finished products for export, an artificial increase in the cost of goods due to an increase in electricity fees, and the loss of sown areas and territories due to mining by the enemy caused a decrease in the amount of grown raw materials and even the loss of certain industries in the regions. The results of the study show that the ongoing hostilities have caused significant pressure on animal husbandry, even in some cases its complete loss in the occupied territories. The issue of choosing the optimal direction for preserving and using the labor potential of Ukraine, restoring the leading industries and sectors of the economy for the development and recovery of the economy as a whole is raised.

Keywords: losses, hostilities, assets, migration, industry, potential, development.

Fig.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Samborska Oksana Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Law Disciplines, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (32 Ostrozko Str., Vinnytsia, 21001, Ukraine)

E-mail: Super_oksana30@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1911-9138>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-1410-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203753053>

Materynska Olha A. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Fundamental and Private Law Disciplines, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (32 Ostrozko Str., Vinnytsia, 21001, Ukraine)

E-mail: olga.materynska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5966-7676>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JXM-2663-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58860716200>

Україна переживає не найкращі часи для соціально-економічного розвитку, будучи декілька років охопленою воєнними діями, які збільшують руйнування соціальної, виробничої інфраструктури, спричиняють людські жертви, в тому числі серед цивільного населення, призводять до зростання чисельності інвалідів серед дорослого населення та дітей, здійснюють руйнівний характер на працездатне населення, а саме – його загибель чи каліцтво. Негативні наслідки війни викликали велику кількість безробітних з числа працездатного населення, позбавили елементарних побутових засобів до існування, зумовили скорочення робочих місць, втрату сукупного доходу громадян та членів їхніх сімей, зменшення купівельної спроможності громадян, імміграцію, зростання інфляції, руйнацію чи повне пошкодження провідних галузей економіки.

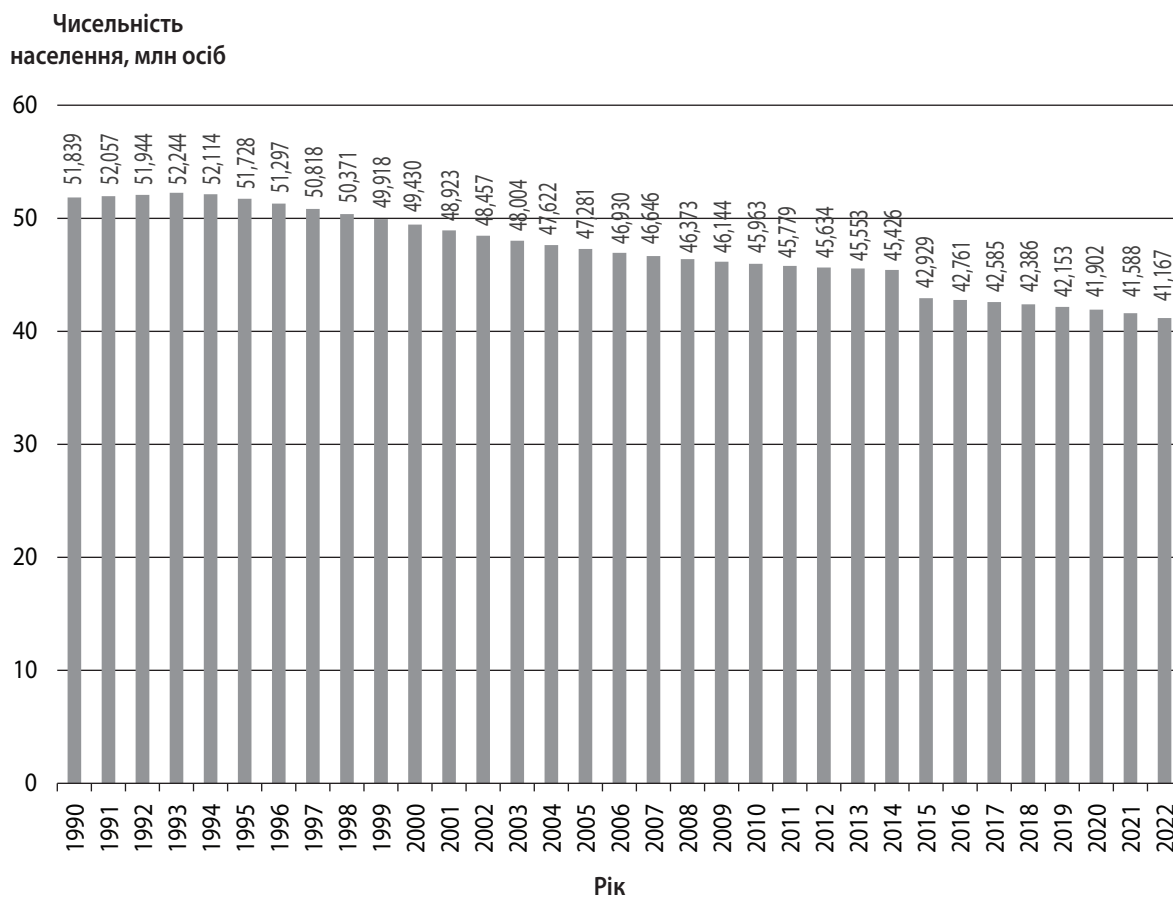
На початку повномасштабного вторгнення (лютий 2022 р.) національна економіка України зазнала втрат валового внутрішнього продукту в розмірі 29,2%. Кількість осіб, які вимушено залишали місця постійного проживання, досягла критичного значення – 4,8 млн, а це 8,5% загальної чисельності населення країни (41167,3 млн осіб станом на 01.01.2022 р.) [4]. Внаслідок дій країни-агресора за межею бідності опинилися 7 млн українців, що складає 5,8% загальної чисельності населення України. За даними Державної прикордонної служ-

би України, перетнули кордон в обох напрямках 7,4 млн осіб, з них на виїзд з країни – понад 4,8 млн, більшість з яких – громадяни України (станом на 24.05.2022 р.) [5].

Цілий ряд сучасних досліджень науковців присвячується різним проблемам впливу війни на економіку України та її населення. Так, Мельничук О. Ф., Мельничук М. О., Павліченко І. М. [2] досліджували правове регулювання та особливості дистанційної роботи у воєнний стан, що набирає обертів актуальності в багатьох сферах працевлаштування. Дослідження Левицької І. В., Климчук А. О., Климчук О. В. [1] ґрунтується на визначенні основних функцій заробітної плати на підприємствах як мотиву та стимулу до праці персоналу всіх форм господарювання.

Завданнями даної статті є оцінка збитків економіки країни внаслідок руйнівних дій воєнної агресії, дослідження прямих і непрямих збитків соціальної, виробничої інфраструктури, активів підприємств, агропромислового комплексу, бюджетотворювальних галузей, міграції працездатного населення.

Починаючи з 1994 р. спостерігається зменшення чисельності населення України (рис. 1), що викликано різними причинами, у тому числі воєнними діями на території країни. Зараз досить гостро стоїть проблема великої

Рис. 1. Зміна чисельності населення України, 1990–2022 рр., млн осіб

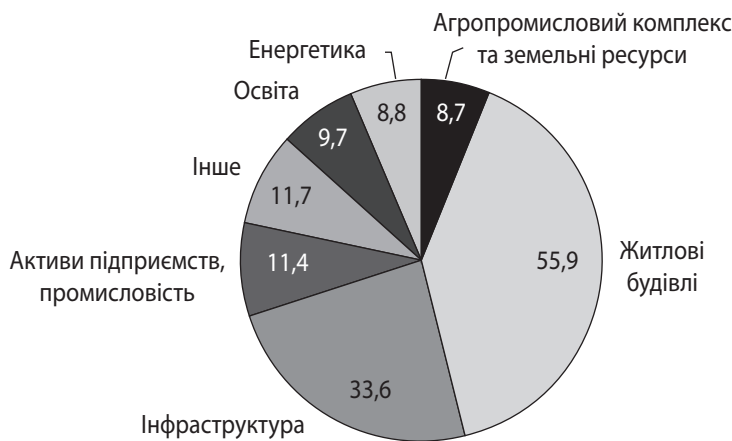
Джерело: сформовано на основі [4].

кількості безробітних осіб з числа працездатного населення, помітна міграція молоді, втрата потенційних робочих місць внаслідок повної руйнації підприємств, організацій, органів управління. Статистичні дані свідчать про катастрофічні втрати серед активів підприємства, збитки та втрати серед пріоритетних галузей, які були надбанням розвитку економіки країни та місцем роботи багатьох українців. Оскільки доходи від зайнятості є основною складовою матеріального становища, трудова міграція найбільше притаманна мешканцям країн із низьким рівнем оплати праці. За оцінкою, за відсутності міграції трудового населення показник безробіття в Україні був б на багато вищим. Робота за кордоном є джерелом доходу, добробуту сімей і життєвого досвіду. Завдяки закордонним заробіткам поліпшується фінансовий і майновий стан населення країни.

Сукупні прямі збитки від руйнувань і пошкоджень об'єктів громадського сектора (соціальні об'єкти та установи, заклади освіти, науки та охорони здоров'я, культурні споруди, спортивні об'єкти, адміністративні будівлі) складають близько 15,6 млрд дол. США (рис. 2).

Загальні непрямі збитки активів підприємств оцінюються у 51,5 млрд дол. США, це найбільша сума непрямих витрат серед усіх секторів, або майже 23% від загальної суми. Непрямі втрати включають у себе втрати доходів зруйнованих або пошкоджених підприємств, а також втрати на національному рівні окремих секторів, робота яких значно ускладнилась у зв'язку з війною [6].

Загальні прямі збитки, завдані підприємствам, оцінюються в 13,1 млрд дол., від початку війни пошкоджено або зруйновано активи щонайменше 426 великих і середніх приватних підприємств, а також державних підприємств, плюс десятки тисяч малих приватних. У розрізі галузей найбільше постраждала металургія. Зокрема, зруйновано три підприємства, які є найбільшими в переліку пошкоджених – ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь», ПрАТ ММК ім. Ілліча та ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод». У розрізі регіонів найбільше постраждала Донецька область, на яку припадає майже половина загальної суми прямих збитків підприємств. Також чималі втрати в Харківській, Луганській та Київській областях. До війни підприємства виробляли сталевий прокат,

Рис. 2. Збитки від пошкоджень за секторами, млрд дол. США

Джерело: сформовано за даними [6].

а тепер український ринок опинився без потрібної металургійної продукції вітчизняного виробництва, що нагально потрібна для внутрішнього використання на обороноздатність. Великих збитків зазнала металургійна промисловість, частка якої у ВВП України становить близько 38%, у промисловому виробництві – 27,3%, в експорті – 34,2%. Ця галузь промисловості складає 1/4 частку ринку всього промислового виробництва країни, зараз експорт скоротився на 70%, а раніше, впродовж багатьох років, українська металургія була лідером серед інших країн. Сама галузь втратила від однієї до двох третин активів, адже українські металургійні підприємства розташовані на сході та півдні країни, де відбуваються інтенсивні бойові дії, причому не перший рік.

Загалом у 2023 р. з України експортували 4,76 млн т чорних металів, що на 22% менше, ніж у 2022 р., експорт сталевих прокатів скоротився на 28%, експорт металургійної сировини зріс на 2,7%.

Для виробництва чавуну та сталі потрібна сировина – залізна руда, найбільші поклади в Україні сконцентровані в Криворізькому та Керченському залізрудних басейнах, що довгий час перебувають в окупації.

За результатами *табл. 1* можна зробити висновок, що воєнні дії на сході країни призвели до зниження фактичних цін на руду заліза. Так, за два роки, починаючи з квітня 2022 р. – по квітень 2024 р., фактична ціна зросла лише на 675, 98 грн/т.

За даними *табл. 2* спостерігається значне зменшення виробництва металургійної промисловості за останні три роки. Так, виробництво чавуну скоротилося на 14,4 млн т, а це майже 34%. Виробництво сталі та чавунного прокату теж пішло на спад – 14,4 млн т (33,2%) та 13,1 млн т (34,7%) відповідно. Такі показники свідчать про занепад ме-

талургійної промисловості, втрату ринків збуту та, відповідно, покупців за кордоном. А це одна з базових галузей економіки країни, частка виробництва якої у структурі економіки до війни становила 27%.

Таблиця 1

Фактична ціна реалізації руд заліза, 2022–2024 рр., грн/т

№ з/п	Дата	Реалізаційна ціна
1	14.04.2022	4142,49
2	14.10.2022	3777,49
3	18.01.2023	3620,26
4	07.07.2023	4058,27
5	10.10.2023	4170,16
6	05.01.2024	4875,74
7	03.04.2024	4818,47

Джерело: складено на основі [8].

Таблиця 2

Виробничі показники металургійної промисловості, 2020–2023 рр., млн т

Продукція	Рік				Різниця +/-
	2020	2021	2022	2023	
Чавун	20,4	21,1	6,4	6,0	14,4
Сталь	20,6	21,3	6,2	6,2	14,4
Чавунний прокат	18,4	19,1	5,3	5,3	13,1

Джерело: складено за [9].

Агропромислова галузь – складова структури економіки країни, яка має інвестиційну привабливість та є бюджетотворювальною. Частина економіки країни, що поєднує вирощування сільськогосподарської продукції та її переробку, – це агро-

промисловий комплекс, частка експорту в загальній структурі (2023 р.) становила 62%, натомість у 2022 р. – 53% [9].

Станом на червень 2023 р. сума прямих збитків, завданих агропромислому комплексу України, складав 8,7 млрд дол. США. Найбільша частка належить втратам через знищення та пошкодження сільськогосподарської техніки, внаслідок чого оцінні втрати сільгоспвиробників складають понад 4,66 млрд дол. США. Другою за розміром є категорія втрат через знищення та крадіжки виробленої продукції – сукупна вартість оцінюється в 1,9 млрд дол. США.

Суттєвих втрат зазнала інфраструктура для зберігання виробленої сільськогосподарської продукції, сумарна ємність зруйнованих зернохосовищ сягає 8,2 млн т виробленої продукції, а ємність пошкоджених зернохосовищ для зберігання – 3,2 млн т. Оцінна вартість відновлення зруйнованих потужностей сягає 1,32 млрд дол. США.

Станом на червень 2023 р. непрямі втрати агропромислового комплексу оцінювалися у 40,3 млрд дол. США. Збитки включають у себе втрати рослинництва, тваринництва, збитки для сільськогосподарських виробників через порушення експорту, а також через зростання виробничих витрат. Найбільша частка непрямих збитків спричинена зниженням виробництва продукції рослинництва. Виробництво продукції рослинництва скоротилось і через зниження посівних площ, і через зміну технології виробництва, що зумовлює падіння врожайності основних сільськогосподарських культур. Сукупні непрямі втрати через скорочення виробництва продукції рослинництва складають 23,0 млрд дол. США і відповідають зниженню виробництва впродовж двох циклів однорічних культур, а саме – скороченню виробництва у 2022 та 2023 календарних роках.

Перешкоджання логістиці сільськогосподарської продукції морським шляхом, а згодом обмежене функціонування так званого зернового коридору призвело до зростання логістичних витрат, що спричинило зниження внутрішніх цін на основну експортоорієнтовану продукцію аграрного сектора. Втрати внаслідок порушень експорту оцінюються в 14,5 млрд дол. США. Непрямі збитки внаслідок скорочення виробництва у тваринництві складають 1,7 млрд дол. США, втрати внаслідок подорожчання факторів виробництва (палива та мінеральних добрив) – 0,8 млрд дол. США, а втрати через потребу в рекультивативній землі оцінюються в 0,2 млрд дол. США (табл. 3).

За даними Продовольчої та аграрної програми ООН (FAO), до війни український аграрний

сектор складав до 20% ВВП, понад 40% становили експортні доходи. Так, у 2021 р. експорт зернових приніс країні прибутку понад 12 млрд дол. США.

Від початку війни близько 1/4 частини виробників сільськогосподарської продукції взагалі втратили доступ до фінансування та кредитів, ще у 20% виникли складнощі при отриманні коштів.

Навіть попри блокаду портів у березні – липні 2022 р., у попередньому маркетинговому році (липень 2021 – червень 2022) експортували 61,52 млн т зернових та олійних культур на суму 22,2 млрд дол. За даними, по 5,8 млрд дол. принесли експорт кукурудзи та соняшникової олії, ще 4,8 млрд дол. – експорт пшениці. Від липня до кінця жовтня Україна експортувала майже 13 млн т зернових, із яких морем на кінець жовтня було вивезено левову частку збіжжя – 9,3 млн тонн. За даними Міністерства аграрної політики, від липня до кінця жовтня 2022 р. Україна експортувала на третину менше зернових, ніж за той самий період торік. При цьому експорт пшениці скоротився на понад 60%, борошна – на 20%, а зріс лише експорт кукурудзи [6].

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз прямих і непрямих збитків, завданих економіці країни внаслідок воєнних дій, дає можливість побачити реалії втрат у промисловій галузі, сільському господарстві, руйнацію соціальної інфраструктури, втрату експортного потенціалу тощо. Сільськогосподарські виробники втратили можливість доступу до дешевих кредитів, вкрай необхідних для розвитку цієї галузі, також має місце повна втрата тваринництва на окупованих територіях і тих, де ведуться бойові дії. Вимушені відключення електроенергії призводять до зменшення виробництва продукції, скорочення робочої сили, а інколи і до звільнення, породжують здорожчання готового товару та додаткові витрати великих підприємств на придбання альтернативних засобів живлення. Від початку війни пошкоджено або зруйновано активи щонайменше 426 великих і середніх приватних підприємств, а також державних підприємств, плюс десятки тисяч малих приватних. У розрізі галузей найбільше постраждала металургія. Величезні збитки завдано соціальній інфраструктурі, музеям, пам'яткам культури та архітектури, закладам освіти, адміністративним будівлям тощо.

За дослідженнями довоєнного періоду, сільськогосподарська галузь приносила 1/5 частину валового внутрішнього продукту країни. Зараз її стан значно погіршився, що зумовило втрати мільярдних прибутків з експорту продукції в міжнародний простір.

Оцінка прямих і непрямих збитків агропромислового комплексу

Види втрат	Одиниця кількості	Первісна кількість об'єктів	Кількість пошкоджених об'єктів	Оцінка втрат, млрд дол. США
Прямі збитки				
Сільськогосподарська техніка	од.	764 323	109 601	4,25
Зерносховища	ємність, тис. т	75 084	8 198	1,2
Загиблі тварини (включно з птахівництвом і рибним господарством)	тис. голів	203 292	2 230	0,1
Знищена та вкрадена готова сільськогосподарська продукція	т	25 486 613	4 037 542	1,9
Багаторічні культури	га	197 100	20 104	0,5
Знищені та вкрадені фактори виробництва	т	962 951	135 993	0,1
Непрямі втрати				
Зменшення доходу через зниження виробництва – рослинництво	-	-	-	23,0
Зменшення доходу через порушення логістики та зниження внутрішніх цін на основні експортні культури	-	-	-	14,5
Зменшення прибутку виробників через зростання цін на основні фактори виробництва	-	-	-	0,8
Загальні непрямі втрати				38,3

Джерело: складено за даними [6].

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів державними органами та органами місцевого самоврядування, які здійснюють діяльність у сфері соціально-економічного розвитку країни, для збереження трудового потенціалу, відновлення та реконструкції соціальної інфраструктури, відновлення роботи провідних галузей, секторів економіки тощо. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Levytska I. V., Klymchuk A. O., Klymchuk O. V. Functions of Salary at Machine-Building Enterprises in Formation of Motives and Stimules of Personnel. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 4. С. 154–159. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2019-4-44-24>
- Мельничук О. Ф., Мельничук М. О., Павліченко І. М. Правове регулювання та особливості застосування дистанційної роботи в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 70. С. 242–247. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.37>
- Самборська О. Ю., Климчук О. В. Негативний вплив війни на зайнятість та доходи українців. *Інноваційна економіка*. 2023. № 3. С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.3.8>
- Населення України. *Мінфін*. 21.03.2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>
- Державна прикордонна служба. URL: <https://www.facebook.com/DPSUkraine/posts/pfbid038D1G5ie9WdN2ZCrgoCU85YRZh4TVNZNqasuRhWfa7gwHNerZ3VXi9e5qx1FFkRI>
- Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська школа економіки*. Квітень 2024 р. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
- Самборська О. Ю. Причини зростання зовнішньої трудової міграції. *Modern Economics*. 2023. № 37. С. 84–90. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-12)

8. Фактична ціна реалізації руд заліза. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=f3828d82-787a-4029-a8ef-e10bd85625a3&tag=FaktichnaTsinaRealizatsiiRud>
9. Шейко О. Як змінилися виробництво та експорт металургійної продукції за два роки війни. *Економічна правда*. 16.02.2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/02/16/710004/>
10. Кириченко А. Частка експорту агропродукції України стала максимальною за незалежність. *УНІАН*. 31.01.2024. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/chastka-eksportu-agroprodukciji-ukrajini-stala-maksimalnoyu-za-chasi-nezalezhnosti-12529116.html>

REFERENCES

- Derzhavna prykordonna sluzhba. <https://www.facebook.com/DPSUkraine/posts/pfbid038D1G5ie9WdN2ZCrgoCU85YRZhZh4TVNZNqasuRhWfa7gwHNerZ3VXi9e5qx1FFkRI>
- “Faktychna tsina realizatsii rud zaliza” [The Actual Sale Price of Iron Ores]. *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy*. <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=f3828d82-787a-4029-a8ef-e10bd85625a3&tag=FaktichnaTsinaRealizatsiiRud>
- Kyrychenko, A. “Chastka eksportu ahroproduktii Ukrainy stala maksymalnoiu za nezalezhnist” [The Share of Export of Agricultural Products of Ukraine Has Become the Maximum Since Independence]. *UNIAN*. January 31, 2024. <https://www.unian.ua/economics/agro/chastka-eksportu-agroprodukciji-ukrajini-stala-maksimalnoyu-za-chasi-nezalezhnosti-12529116.html>
- Levytska, I. V., Klymchuk, A. O., and Klymchuk, O. V. “Functions of Salary at Machine-Building Enterprises in Formation of Motives and Stimules of Personnel”. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 4 (2019): 154-159. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2019-4-44-24>
- Melnychuk, O. F., Melnychuk, M. O., and Pavlichenko, I. M. “Pravove rehuliuвання ta osoblyvosti zastosuvannya dystantsiinoi roboty v umovakh voiennoho stanu” [Legal Regulation and Specifics of Remote Work Appliance in Conditions of Martial Law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo»*, no. 70 (2022): 242-247. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.37>
- “Naselennia Ukrainy” [Population of Ukraine]. *Minfin*. March 21, 2022. <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>
- Samborska, O. Yu. “Prychyny zrostannia zovnishnyoi trudovoi mihratsii” [Reasons for the Growth of Foreign Labor Migration]. *Modern Economics*, no. 37 (2023): 84-90. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-12)
- Samborska, O. Yu., and Klymchuk, O. V. “Nehatyvnyi vplyv viiny na zainiatist ta dokhody ukraintsiv” [The Negative Effect of the War on the Employment and Income of Ukrainians]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3 (2023): 63-69. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.3.8>
- Sheiko, O. “Yak zminylysia vyrobnytstvo ta eksport metalurhiinoi produktsii za dva roky viiny” [How the Production and Export of Metallurgical Products Changed During the Two Years of the War]. *Ekonomichna pravda*. February 16, 2024. <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/02/16/710004/>
- “Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na pochatok 2024 roku” [Report on Direct Damage to Infrastructure from Destruction as a Result of Russia's Military Aggression Against Ukraine as of the Beginning of 2024]. *Kyivska shkola ekonomiky*. April 2024. https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf